

De illa vero correptione q̄ inter familiares aicos non
nūq̄ frequētat̄. q̄n̄ sc̄z sibi mutuo indicāt vel p̄mit-
tūt. vt quidq̄ vident vel audiūt emendacōe dignū.
cōfidenter aperte vel secrete pronūciant donec effica-
citer correctū perspexerint. nichil regularit̄ dicendū
restat. nisi q̄ stante obligacione tali vel pacto sine
mutua cōfidecia. sibi inuicē debitores sunt: absq̄ sol-
licitudine illa multiplici supradicta. Quia abundan-
cia dilectionis q̄ perfectā amicitia constituit. omnia
illa supplet. q̄ alias omittēda non essent. Verū non
nulli crebro leguntur eam inchoasse. sed paucissimi
cōtinuasse. Racio dicta est: quia istud est vnū de pre-
cipuis exercitijs p̄fectorū. ad quod pauci sufficiūt.
Vnde et ob hoc p̄iigit aliquū. quod dicit̄ p̄bior. 21.
Ferrū ferro acuitur. et homo exacuēt faciē aīci sui.
Cautē igitur vbiq̄ p̄cedendū est.

De illo mō correctōis. q̄ fit ī visitaōib⁹ mōstia.
Oportune videtur hic parum annotandū. de illis
visitaōibus q̄ fiunt in monasterijs preteritu faci-
lioris emendacionis fratrum. presuppositis illis q̄ in
regulis patrum habentur. Sunt ei plures q̄ min⁹
bene se in talibus habent. agitatē eos passione pra-
ui desiderij sub specie boni. nec corripī volunt. eo q̄
se s̄m regulas patrum procedere arbitrātur. Sed
heu virtus eorū in viciū cito prolabitur. cum plane
ostenditur. q̄ parum aut peius nichil de fraternā
caritate habeant: sicut multam notabiliūter ostendit

ostendit venerandus dominus magister bernardus
de re pda. in quodam scripto. cum annotatione cer-
torum articulorū. amputaciū friuolū processū ipso
rū sic dicens.

Est quedam correctio q̄ est actus iusticie. p̄ quā
intenditur bonum cōmune. quod non solum per ad-
monicionem fratris. sed interdū eciā per punicio-
nē procuratur. vt alij a peccato timentes desistant.
Et talis correctio pertinet ad solos prelatos. q̄ non
solum habent admonere. sed eciā corrigē puniēdo.
Et in hac correctione iudiciali tres persone cōcurrūt.
scilicet iudex. reus. accusator. seu denunciator. cui in
ambit aliquociēs testes producere. **E**t ex cuiuslibet
partis culpa contingit fieri peruersum et iniquū iu-
diciū. **E**t quo oriuntur iniusta damna. odia. oblo-
quia. detractiones. rancores. suspiciones. et multa
mala. q̄ licet vbiq; sint pernicioſa. tamen sunt pre-
cipue nociua in monasterijs et cōuentibus religioſo-
rum. et spiritalium personarū. quas oportet cōhabi-
tare. et conuenit quiete et pacifice viuere. atq; ora-
cionib⁹ et alijs diuinis intendere et vacare. et eaz
defectus ex humana fragilitate prouenientes. pie et
fraternaliter emendare. **Q**uarum tranquillitas pa-
cis aliquociens perturbatur in uisitacionibus ordi-
narijs. ex calumnia malicioſa accusancium seu denū-
ciancium. ex eo qd calūnioſe accusantes. vel denūciā-
tes reddūtur audaciores ex hoc qd putāt huiusmōdi

accusatiões vel denunciatiões debere teneri sub se-
creto quasi confessiones: et personas ex huiusmōi
accusacionibus vel denūciacionibus per visitatores
proclamatās debere humiliter sine cōtradictione fa-
teri se culpabiles. petere remiam. et subire penitēciā:
eciā si non sint culpabiles. Sic quandoq; dudum
emendata renouātur. subiciuntur qñq; defectus fa-
cilitate corrigibiles. aut frater nā admōitiōe. aut ca-
pitulari disciplina per p̄p̄iū prelatum in conuentu.
et reseruātur ad futuram ordinatiā visitacionem:
vt tunc maior confusio et verecūdia iſeratur fratri:
in cuius corde medio tēpore peccatū permittitur pu-
trescere. cōtra preceptum euangelicū caritatis. Et
itaq; talia audacium calumniatorū cornua non suc-
crescant. sed reprimantur: notentur infra scripta.
Primo. q̄ i iudicio humano nemo debet cōdemnari
aut puniri nisi auditis. sponte cōfessus peccatū. vel
de eo legitime per testes cōuictus. **Secūdo.** q̄ melius
ē decē nocētes impunitos dimittere. q̄ viuū innocentem
condēnare aut punire. **Tercio.** q̄ peccatum semel cor-
rectū vel emendatum et eciā post non iteratum: nō
debet denūo puniri. **Quarto** si quis dicat vni vel plu-
ribus aliquā in occulto. vt cōsequenter dicantur in
aperto. pro vt in denūciacionibus visitacionum fit:
sic et tali aīo dicta vel proclamata nō debent r̄putari
secreta. sed publica et manifesta: s̄m dictū augustini
exponentis illud euangelij vbi saluator dixit. ego

116

palā locutus sum et in occulto locutus sum nichil: non
obstāte q̄ aliquociēs edisserat discipulis p̄bolas in
p̄uato. Nā hoc nō fecit vt tacerēt: s̄ vt manifestarēt
omnibus. Et quo sequitur: q̄ accusatores vel denū
ciatores et eorū dicta in visitacionibus non tenendi
sunt in secreto: sed publicandi. si denūciatus negat
crimē impositū: et ponēdi ad penam talionis accusā
tes seu denūciantes. si non possunt probare. Quinto.
q̄ omne mendaciū est peccatum: et verba sunt intel
ligenda s̄m p̄munē intellectū audienciū. Et si inno
cens p̄clamatus in visitacione super aliquo delicto
dicat humiliter. Est culpa mea. subeundo īmeritam
penitenciam: iam audientes intelligunt eū esse reū
in tali culpa. quod non est verū. et ob hoc non faten
dum. Sexto. q̄ pacis fundamētū est iusticia: ita q̄
sine ea pax subsistere non potest. Unde aug⁹ dicit.
Tolle iusticiam: et quid sunt regna nisi latrocinia.
Septimo. q̄ licet iniuriatus debet dimittere rancorē
iniuriātū: tamen damnū illatū potest repetere. Potest
eciā dimittere vel remittē: si hoc non sit nocumētū
alteri. et expediat iniurianti. Supra notatis ita q̄
diligenter inspectis. saluo semper saniori iudicio: in
materia visitacionis ordinariē sic videtur esse pro
cedendū. Peracto scrutinio. in correctōe capitulari.
Si persona denūciata a p̄clamata fateatur se esse reā.
peccat humiliter veniam. subeundo penitenciam: p̄ vi
sitatores iungēdā. iuxta q̄litate a quātitatē delicti.

Si vero nō fateatur. sed negat se esse ream in pro-
posito delicto. proclametur persona denunciatrix. q̄ si de-
ficiat in probacione. luat penam talionis. Si per-
sona proclamata fateatur se fuisse ream et egisse pe-
nitēciam. proclametur persona denunciatrix. q̄ si non
potest probare oppositum. sustineat penā talionis.
Si vero persona proclamata de aliquo crimine fa-
teatur se esse ream. sed non se esse amonitā. nec fra-
ternaliter nec capitulariter in cōuentu. proclametur
persona denunciatrix. q̄ si non potest probare opposi-
tū luat penam talionis. eo q̄ pretermisit debite cor-
rectionis ordinē. et nichilomin⁹ eciā rea puniatur.
Hec omnia idē venerād⁹ dñs et magister bernardus
de reyda. sacre theologie professor.

Pro ulteriori declaracōe h⁹ materie q̄ntū p̄nunc
sufficit ē notandū fm vlticū libro. A. tractatu tercio.
ca. 17. sūme sue. q̄ accusacō ē alicui⁹ de crimine delatō
ad penā canonicā vel legalē. Scūs thomas in scda 2°
q. 68. ponit differēciam int̄ denūciacōez ⁊ accusacōez.
q̄ in denūciacōe attēditur emēdacio fr̄is. In accusa-
cione autē attēditur puniō criminis. Extēso tñ noie
fm vlticū. p̄ter q̄nq; accusatores vocātur et tā illi
q̄ accusāt aliū de crimine ad penā. q̄ eciā illi qui
denūciant crimē ad penitēciā. Et nota q̄ h̄ ē diversi-
tas inter doctores iuris et theo. de h̄o termino denū-
ciacō. et eciā theologi diūsimode ipm accipiūt. h̄ in
sentēcia bñ p̄cordāt. Et h̄o oz diligēter locū aduertit.